

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของมารดาที่มารับบริการ
แผนกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา

Factors Affecting the Child - Bearing Behavior of Mothers in Received the Services
at Pediatric Department of Fort Suranari Hospital in Nakron Ratchasima Province.

นิพัทธวรรณ แสงพรหม¹

สุภาพร ชินสมพล²

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านพื้นฐานด้านสังคมวิทยาที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของมารดา และเพื่อศึกษาพฤติกรรมและความสัมพันธ์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเลี้ยงดูบุตรของมารดาที่เข้ารับบริการแผนกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้เลือกแบบเจาะจง คือ มารดาที่มารับบริการแผนกกุมารเวช ในช่วงเดือนเมษายน - พฤษภาคม จำนวน 109 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นหญิงอายุระหว่าง 21-25 ปี ร้อยละ 46.80 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 27.50 ส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 9,000-12,999 บาทต่อเดือน ร้อยละ 27.50 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 97.20 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสร้อยละ 50.50 ส่วนใหญ่มีบุตรจำนวน 1 คน ร้อยละ 47.70 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพแม่บ้าน ร้อยละ 26.60 และส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 63.30 ปัจจัยพื้นฐานด้านสังคมวิทยาอยู่ระดับพอใช้ ร้อยละ 79.80 ($\bar{X} = 3.36$ S.D = 0.40) และค่าเฉลี่ยด้านพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของมารดาอยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 53.20 ($\bar{X} = 3.39$ S.D = 0.54) และปัจจัยพื้นฐานด้านสังคมวิทยามีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของมารดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.86$)

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยคือ ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงดู และเลือกกลุ่มตัวอย่างในหลายๆ โรงพยาบาลเพื่อที่จะได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุม มีความแตกต่างกัน ทั้งด้านอาชีพ ศาสนา สังคม ประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งจะได้ผลการวิจัยที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ปัจจัย พฤติกรรม การเลี้ยงดูบุตร

Abstract

The survey research aimed to study the basic sociological factors affecting the child-bearing mothers behavior, and to study to study the behavior and relationships of the factors affecting the child - bearing mothers who received services in Pediatric Department of Fort Suranari Hospital, Nakron Ratchasima Province. The sample of the research was selected by purposive sampling. There were mothers who received services the Department of Pediatrics in the period April-May. There were 109 people. The instruments used in the study were a questionnaire. The instruments used in the research were questionnaire which Processed and analyzed by using SPSS.

¹⁻²อาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์และเทคโนโลยีสุขภาพ วิทยาลัยนครราชสีมา

The statistical data analysis involved Percentage, Mean, Standard Deviation, and Correlation analysis by using the statistical correlation coefficient of Pearson.

The results showed that most of the women aged between 21-25 years, 46.80%, mainly in the bachelor's degree, 27.50% of income between 9000-12999 baht per month, 27.50% are Buddhists, 97.20% of them were married, 50.50% had only one child, most of 47.70% were housewife, 26.60% and mostly without any congenital disease, 63.30% basic factors of sociology at fair level, 79.80% ($\bar{X} = 3.36$ SD = 0.40) and the average childcare behavior of mothers were at the fair level, 53.20% ($\bar{X} = 3.39$ SD = 0.54) and basic factors of sociological were correlated positively with child - bearing behavior of mothers were statistically significant at the 0.01 level. ($r = 0.86$)

The recommendations from the research were: the study should have other factors that affect the behavior of child - bearing and the samples should have many hospitals for getting the result of comprehensive research, the subject will have different occupation, religion, social customs, and culture. So that, the findings, will be more complete.

Keywords : Factors of the child - bearing behavior

บทนำ

เด็กคือทรัพยากรที่ทรงคุณค่า และเป็นอนาคตของชาติที่ควรได้รับการเลี้ยงดูให้เจริญเติบโตและพัฒนาการสมวัย ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ปัจจุบันพ่อแม่ทุกคนย่อมอยากเห็นลูกเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่เด็กจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่และมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้หรือไม่เพียงไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับ การเลี้ยงดูของพ่อแม่ แม้ว่าสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก ไม่ว่าจะเป็นสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และค่านิยมต่างๆ อาจจะมีผลต่อการเจริญเติบโต แต่การเลี้ยงดูของพ่อแม่ หรือวิธีเลี้ยงลูกก็ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเจริญเติบโตของลูก การศึกษา และงานวิจัยมากมายที่ทำให้พ่อแม่ต้องหันกลับมาดู และประเมินการเลี้ยงดูลูกว่าตนเองกำลังเลี้ยงลูกให้ก้าวสู่ความเป็นผู้ใหญ่อย่างที่ควรจะเป็นหรือไม่ (ดร.สมใจ รักษาศรี ผู้อำนวยการสถาบันครอบครัวไทย) ผลการวิจัยระบุว่า ถ้าพ่อแม่ไม่อาจควบคุมลูกได้ภายใน 5 ขวบ ก็พยากรณ์ได้เลยว่าเด็กคนนี้จะเติบโตขึ้นเป็นคนอย่างไร ผลการศึกษาต่อเนื่อง พบว่าเด็กที่เติบโตขึ้นมาโดยไม่เชื่อฟังและเคารพพ่อแม่จะกลายเป็นคนที่ก้าวร้าว ไม่เชื่อฟังกฎระเบียบ เห็นแก่ตัวและไม่ให้ความสำคัญกับความถูกต้องหรือความผิดที่เด็กไม่เชื่อฟังพ่อแม่ไม่ใช่เพราะเด็กเกิดมาพร้อมกับความดื้อรั้น แต่เพราะเขาได้เรียนรู้ว่าคำพูดของพ่อแม่ “ไม่ศักดิ์สิทธิ์” และเขาไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามยกตัวอย่าง พ่อแม่อาจจะมีข้อห้ามอะไรบางอย่างพร้อมกับเพิ่มเติมว่าถ้าฝ่าฝืนจะได้รับโทษ (เช่น ห้ามออกจากบ้านโดยไม่ขออนุญาต ถ้าฝ่าฝืนจะไม่ให้ออกจากบ้านทั้งวัน) แต่เมื่อลูกฝ่าฝืนข้อกำหนดดังกล่าว พ่อแม่กลับไม่ได้ทำตามที่พูดไว้ หรือถ้าจะมีก็เพียงคำบ่นคำตำหนิติเตียน ในลักษณะนี้เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า ในที่สุดเด็กก็จะสรุปว่าคำพูดของพ่อแม่ไม่มีความหมาย จะทำตามหรือไม่ทำตามก็ได้ ซึ่งแนวโน้มที่เด็กจะไม่ทำย่อมมีมากกว่า ในที่สุดจึงกลายเป็นว่าเด็กไม่เชื่อฟังพ่อแม่ไปโดยปริยาย ในทางกลับกันถ้าพ่อแม่ ใช้การบังคับข่มขู่ให้ลูกทำตาม เรียกว่าเลี้ยงดูแบบเผด็จการ ลูกก็อาจจะทำตามคำสั่งของพ่อแม่ แต่ทำด้วยความกลัว ผลที่ตามมาก็คือเขาจะขาดความนับถือพ่อแม่ ดังนั้นพ่อแม่จึงต้องสอนลูกให้ทั้งเชื่อฟังและเคารพพ่อแม่ไปพร้อมๆกัน (สถาบันครอบครัวไทย <http://www.thisfamily.org/2014/11/>)

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม การเลี้ยงดูบุตรของมารดาที่มารับบริการแผนกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา เพื่อจะนำเอาข้อมูลที่ได้ไปใช้

เป็นแนวทางในการดำเนินอนามัยแม่และเด็ก เพื่อนำไปพัฒนาและปรับปรุงส่งเสริมพฤติกรรมการณ์เลี้ยงบุตรที่ถูกต้องของมารดาหลังคลอดต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านพื้นฐานด้านสังคมวิทยาที่มีผลต่อพฤติกรรมการณ์เลี้ยงบุตรของมารดาที่เข้ามารับบริการแผนกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความสัมพันธ์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเลี้ยงบุตรของมารดาที่เข้ามารับบริการแผนกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา

เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมวิทยา

พื้นฐานทางชีววิทยาหรือทางประสาทวิทยา เน้นที่พฤติกรรมของเอกัตบุคคล คือ พฤติกรรม ของคนคนหนึ่งที่ไม่สัมพันธ์กับผู้อื่น แต่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม มีความต้องการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และบางกรณีก็จำเป็น ต้องอยู่รวมกัน เป็นกลุ่ม เป็นชุมชน เป็นสังคม กระบวนการของกลุ่ม กระบวนการ ทางสังคม และสิ่งแวดล้อม หรือวัฒนธรรม จึงมีส่วนสำคัญใน การกำหนดลักษณะ พฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นที่ไปตามสภาพของสังคมได้ (สุภัททา ปิณฑะแพทย์และคณะ, 2547)

1. อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม บรอนเฟนเบนเนอร์ (Bronfenbrenner cited by Sigelman & Shaffer, 1995, 86) ให้คำนิยามของ สิ่งแวดล้อม ไว้ดังนี้ “สิ่งแวดล้อมได้แก่เหตุการณ์หรือสถานะใดๆ ที่อยู่นอกอินทรีย์ที่มีผลต่อหรือได้รับผลจากการกระทำ และพัฒนาการของมนุษย์” สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ คือ ทุกสิ่งตั้งแต่โมเลกุลเล็ก ๆ ที่สามารถซึมสู่ กระแสเลือดของตัวอ่อนในครรภ์ จนถึงรูปแบบ สถาปัตยกรรม ของอาคาร ที่อยู่อาศัยเมื่อเติบโตขึ้น และสิ่งแวดล้อมโดยรอบ สิ่งแวดล้อมทางสังคมจะหมายถึงคนอื่นๆ ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตัวเรา และได้รับอิทธิพลบางอย่างจากตัวเราด้วย บรอนเฟนเบนเนอร์ ได้เสนอแนวคิดในการเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมไว้ เรียกว่า Ecological Approach ในแนวคิดนี้ได้แบ่งสิ่งแวดล้อมออกเป็นระบบต่อเนื่องกันแต่ละระบบมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันด้วย ดังนี้

1.1 ระบบจุลภาค เป็นสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดกับตัวที่สุดและให้ประสบการณ์โดยตรง หน่วยแรกที่สุดคือ ครอบครัว ที่พ่อแม่และลูก มีปฏิสัมพันธ์กัน นอกจากนี้ยังมีหน่วยอื่นอีก เช่น ครอบครัวของญาติ ศูนย์เลี้ยงดูแลเด็ก ห้องเรียนที่โรงเรียน เป็นต้น ในแต่ละระบบจุลภาคนั้น พฤติกรรมของเด็กจะกระทบต่อคนอื่นๆ ซึ่งเขาเหล่านั้น จะส่งผลกระทบต่อเด็กในรูปแบบใหม่ได้ แม้แต่ทารกในครรภ์ก็อาจมีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมของมารดา แล้วส่งผลย้อนกลับต่ออนาคตของทารกได้ สิ่งแวดล้อมใดที่คนทุกคนในนั้น สามารถมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันได้ทั่วถึงจัดเป็นระบบจุลภาค

1.2 ระบบปฏิสัมพันธ์ คือ เป็นระบบสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงระบบจุลภาคต่างๆ ให้สัมพันธ์กัน เช่น ความสัมพันธ์ ระหว่าง ญาติพี่น้อง ระหว่าง ครอบครัวและโรงเรียน เด็กที่มีปัญหาที่บ้านจะไปสร้างปัญหาที่โรงเรียน เด็กจากครอบครัวอ่อน มักจะเป็นเด็กเรียบร้อย ที่โรงเรียน เป็นต้น

1.3 ระบบภายนอก คือ เป็นสภาพทางสังคมที่คนเราไม่ได้รับประสบการณ์โดยตรง แต่มีผลกระทบต่อพฤติกรรม หรือพัฒนาการของบุคคลได้ เช่น ทักษะทางสังคม ความสำเร็จในหน้าที่การงาน ของพ่อแม่ มีส่วนในการจัดประสบการณ์ ที่เหมาะสมให้ลูก ได้มากหรือน้อย หรือนโยบายของรัฐบาล ข้อกำหนด และเครือข่ายทางสังคมระหว่างกลุ่มคน เป็นสิ่งแวดล้อมประเภทนี้

1.4 ระบบมหภาค คือ ระบบใหญ่ที่สุดของสังคม ซึ่งเป็นที่รวมทุกระบบที่กล่าวมาให้เกี่ยวเนื่องกัน เป็นวัฒนธรรมใหญ่ และวัฒนธรรมย่อยของสังคม วัฒนธรรมเป็นการปฏิบัติและแนวดำเนินชีวิต ซึ่งยอมรับกันในสังคม และสืบทอดจาก คนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง ได้แก่ ทักษะเกี่ยวกับ ธรรมชาติของมนุษย์ในแต่ละวัยว่า ควรสอนอะไรให้เด็ก เพื่อทำหน้าที่ในสังคม เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ควรมีความรับผิดชอบอย่างไรบ้าง แต่วัฒนธรรมก็มีการพัฒนาไปตามกาลเวลามีเหตุการณ์สำคัญใน ประวัติศาสตร์ของสังคม เช่น ภาวะสงคราม สภาพเศรษฐกิจ

1.5 ระบบเหตุการณ์แวดล้อม คือ เป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบของสิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนไปของสิ่งแวดล้อม ตลอดช่วงชีวิต ของบุคคล และรวมถึงเหตุการณ์ซึ่งเป็นประวัติของบุคคลผู้นั้นด้วย เช่น อิทธิพลของการหย่าร้างที่มีต่อเด็กซึ่งนักวิจัยพบว่า การหย่าร้างนั้นจะเกิดผล ทางลบมากที่สุดต่อเด็กในปีแรก มีผลต่อเด็กชาย มากกว่า เด็กหญิง แต่หลังจากการหย่าไปแล้วประมาณ 2 ปี เด็กจะเริ่มปรับตัวได้ (Bronfenbrenner cited by Santrock, 1996) ระบบของสิ่งแวดล้อมที่เสนอโดย บรอนเฟนเบนเนอร์ แต่ละระบบมีส่วนสร้างพฤติกรรม ของบุคคล และอาจถูกเปลี่ยนแปลงได้จากคนในระบบนั้น ๆ ด้วย มนุษย์ที่พัฒนาหรือเติบโตมาจาก สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ย่อมมีพฤติกรรม และลักษณะนิสัยที่แตกต่างกันไปด้วย

2. กระบวนการสังคมประกิต (Socialization) เป็นกระบวนการที่สถาบันต่างๆ ในสังคมได้ กล่อมเกล่าอบรมหรือให้การเรียนรู้แก่สมาชิกในสังคมว่าอะไรควรทำอะไรเป็นข้อห้าม ทำให้เกิดทัศนคติ ระเบียบ และวัฒนธรรมของกลุ่มที่ทุกคนต้องคำนึงถึงในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมนั้นสถาบันทางสังคมที่สำคัญได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันการปกครอง เพื่อนและสื่อมวลชน เป็นต้น ในกระบวนการสังคมประกิต ครอบครัวเป็นสถาบันแรกทางสังคมที่อบรมบุคคล ด้านเจตคติ แบบพฤติกรรม วัฒนธรรม ระเบียบแบบแผนทางสังคมที่เป็นอยู่ในขณะนั้น พ่อแม่ให้การอบรมเลี้ยงดูแก่ลูกแบบใดมีผลต่อพฤติกรรมและนิสัยของเด็กเมื่อเติบโตขึ้น วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่พิจารณาได้จากสองมิติ คือ ความรัก-ความชิงชัง และการให้อิสระ การเข้มงวด จึงมีพ่อแม่ที่รักลูก พ่อแม่ที่ชิงชังลูก พ่อแม่ที่ให้อิสระแก่ลูก และพ่อแม่ที่เข้มงวดกับลูก เมื่อนำสองมิตินี้มาประกอบกันจะได้ แบบพื้นฐานการเลี้ยงดูลูกสี่แบบ ได้แก่ ให้ความรักแต่เข้มงวด ให้ความรักและความอิสระ ชิงชังและเข้มงวด ชิงชังและปล่อยอิสระ ความรัก-ความชิงชัง เป็นที่ยอมรับกันกว่าเด็กซึ่งเกิดในครอบครัวที่พ่อแม่ให้ความรักความอบอุ่น จะได้รับประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ และปรับตัวในสังคมได้ดี ส่วนในมิติ ความเข้มงวด การให้อิสระ ยังต้องมีการพิจารณาว่าพ่อแม่ควรเข้มงวดหรือให้ความอิสระและลูกในระดับใดจึงเหมาะสม บอมรินด์ (Baumrind, 1991 อ้างถึงในวินัย เพชรช่วยและคณะ, 2543) เสนอไว้ 3 แบบ ดังนี้

2.1 แบบเข้มงวด เป็นแบบการเลี้ยงดูที่เข้มงวดกับลูกสูงมาก ตั้งกฎเกณฑ์และระเบียบ มากมาย และคาดหวังว่าต้องได้รับการปฏิบัติตามทุกอย่างโดยไม่ต้องทราบเหตุผลพ่อแม่แบบนี้จะไม่อธิบายเหตุผลในกฎเหล่านั้นด้วย หากไม่ทำตามจะใช้อำนาจบังคับ ลงโทษทางกายหรือด้วยวิธีต่าง ๆ

2.2 แบบยืดหยุ่นในเกณฑ์ เป็นแบบการเลี้ยงดูที่ยืดหยุ่นได้ ให้ลูกมีอิสระตามสมควร กำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจนและอธิบายเหตุผลว่าทำไมต้องเข้มงวด ตอบสนองความต้องการและรับฟังความคิดเห็นของลูก แต่ลูกยังต้องปฏิบัติตามกฎที่กำหนดไว้

2.3 แบบผ่อนปรน เป็นแบบการเลี้ยงดูที่ผ่อนคลายเป็นมาก พ่อแม่ไม่ตั้งกฎเกณฑ์หรือคาดหวัง ในลูกมากนัก ปล่อยให้ลูกแสดงอารมณ์และการกระทำตามต้องการได้ ไม่เข้มงวดหรือควบคุมพฤติกรรมของลูก ให้อิสระในตัวลูกค่อนข้างมาก

3. อิทธิพลของกลุ่ม กลุ่มเป็นการรวมตัวกันของบุคคล เพื่อทำกิจกรรมร่วมกันโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง มีขนาด แตกต่างกันไป คนคนหนึ่งอาจเป็น สมาชิกของกลุ่มหลายกลุ่มในขณะเดียว พฤติกรรม ของเขาในฐานะสมาชิก ของกลุ่มต้องสอดคล้องกับลักษณะของกลุ่มนั้น กลุ่มทุกกลุ่มย่อม มีคุณลักษณะเฉพาะของตนเอง ลักษณะ

ที่สำคัญได้แก่ บทบาท (Roles) ปทัสถาน (Norms) สถานะภาพ (Status)

3.1 บทบาท เป็นพฤติกรรมที่คาดหวังต่อสมาชิก อาจกำหนดไว้ชัดเจนเป็นบันทึกอย่างเปิดเผยว่าสมาชิกคนไหน ควรมีบทบาทอย่างไร แม้จะไม่ครอบคลุมทุกอย่าง แต่เป็นกรอบสำคัญให้สมาชิกในกลุ่มได้ปฏิบัติ ในกรณีที่บุคคลหนึ่ง เป็นสมาชิกของหลายกลุ่มที่มี บทบาท ขัดแย้งกันอาจทำให้ พฤติกรรมของคนนั้นมีปัญหา เรื่องความขัดแย้ง ในบทบาทใด

3.2 ปทัสถาน เป็นกฎกติกาของกลุ่มเกี่ยวกับพฤติกรรม หรือการปฏิบัติที่สมาชิกส่วนใหญ่ ยอมรับว่าอะไรควรปฏิบัติ อะไรเป็นข้อห้าม จะเป็นเรื่องทั่วไปที่มีผลกระทบต่อส่วนใหญ่ของกลุ่ม มากกว่าเรื่องส่วนบุคคล สมาชิกของกลุ่ม ทุกคน ต้องยึดถือปทัสถานนี้

สถานภาพ เป็นการกำหนดระดับชั้นของสมาชิกกลุ่มในสังคม เป็นการให้ความสำคัญหรือยกย่องกัน สถานภาพ จึงเป็นการเปรียบเทียบ ฐานะทางสังคม ว่าใครสูงกว่าใคร ซึ่งการได้สถานภาพ บางอย่างก็จะมี บทบาท กำหนดใน การครองสถานภาพ นั้นด้วย สถานภาพของบุคคล อาจได้มาจากหลายทาง ได้แก่ สถานภาพโดยกำเนิด เช่น เกิดในราชตระกูล ตระกูลที่ร่ำรวย มีชื่อเสียง ตระกูล ชาวนา สถานภาพจากการทำงาน พิจารณาจาก ตำแหน่ง งาน ประเภทของงาน ความชำนาญงาน หรือสถานภาพจากบุคลิกภาพส่วนตัว เช่น คนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีเข้ากับคนส่วนใหญ่ได้ วางตนได้เหมาะสม จะได้รับยกย่อง

ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม ประกอบไปด้วย ระบบของสิ่งแวดล้อม กระบวนการสังคมประกิต และกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม เป็นปัจจัยแวดล้อมตัวบุคคล กระบวนการทำงานของปัจจัยเหล่านี้ควบคุม ชัดเกล้า มีอิทธิพลต่อตัวบุคคล ทำให้บุคคลอาจแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกันภายใต้สถานการณ์เดียวกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของมารดาที่มารับบริการแผนกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เลือกแบบเจาะจง คือ มารดาที่มารับบริการแผนกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ในช่วงเดือนเมษายน – พฤษภาคม จำนวน 109 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของมารดาที่มารับบริการแผนกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา โดยแบบสอบถามที่ใช้แบ่งออก เป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป จำนวน 9 ข้อ ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปัจจัยด้านสังคมวิทยา จำนวน 10 ข้อ ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามพฤติกรรม การเลี้ยงดูบุตรของมารดาที่มารับบริการแผนกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 35 ข้อ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ค้นคว้ารวบรวมข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาค้นคว้าและประสานงานกับกลุ่มเป้าหมาย
3. วางแผนดำเนินการเขียนโครงร่างงานวิจัย
4. สร้างเครื่องมือตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น (Validity and Reliability) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน
5. เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
6. วิเคราะห์ข้อมูลแปรผลการวิจัยโดยใช้โปรแกรม SPSS (A program of statistical analysis of sample data)
7. ประมวลผลงานวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูบุตรของมารดาที่มารับบริการแผนกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่เป็นหญิงอายุระหว่าง 21-25 ปี ร้อยละ 46.80 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 27.50 ส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 9,000-12,999 บาทต่อเดือน ร้อยละ 27.50 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 97.20 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 50.50 ส่วนใหญ่มีบุตรจำนวน 1 คน ร้อยละ 47.70 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพแม่บ้าน ร้อยละ 26.60 และส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 63.30

มารดาที่มารับบริการแผนกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา มีปัจจัยพื้นฐานด้านสังคมวิทยา อยู่ระดับพอใช้ ร้อยละ 79.80 ($\bar{X}=3.36$, S.D =0.40) และค่าเฉลี่ยด้านพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูบุตรของมารดาที่มารับบริการแผนกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลค่ายสุรนารี อยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 53.20 ($\bar{X} = 3.39$, S.D =0.54) และปัจจัยพื้นฐานด้านสังคมวิทยาที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูบุตรของมารดาที่มารับบริการแผนกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.86$)

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

อภิปรายผล

จากการศึกษาพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูบุตรของมารดาที่มารับบริการแผนกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ในประเด็นต่างๆ ได้ค้นพบและนำมาอภิปรายได้ดังนี้

ปัจจัยพื้นฐานด้านสังคมวิทยา เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การได้รับคำแนะนำจากบุคคลอื่นหรือด้านภาวะเศรษฐกิจของมารดา มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูบุตรของมารดาที่มารับบริการแผนกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูบุตรของมารดาในระดับพอใช้ สอดคล้องกับ จิราพร หอมชะเอม, ร้อยโทหญิง (2552) พบว่า ปัจจัยเอื้อต่อการได้รับข้อมูลและคำแนะนำการดูบุตร จากบุคลากรในสถานพยาบาล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และปัจจัยเสริม คือ การกระตุ้นส่งเสริมเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากสมาชิกในครอบครัว เช่น เพื่อน หรือบุคคลใกล้ชิด ได้รับข้อมูลข่าวสารการดูแลบุตร จากสื่อที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัทนา สารสุทธกุล (2554) พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมในการดูแลบุตร เช่น การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกของมารดา ทำให้พฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูบุตรดีขึ้นและปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูบุตร คือ ระยะเวลาในการเลี้ยงบุตร อายุสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ของครัวเรือน ความถี่ในการได้รับคำแนะนำการปฏิบัติตัวขณะตั้งครรภ์ ความรู้ที่ได้รับถึงประโยชน์ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยมีความสัมพันธ์แบบมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และสอดคล้องกับ ศิริธร พลายุ้ม, เทียมศร ทองสวัสดิ์คม, ลาวัลย์ สมบูรณ์ ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของนมมารดาและวิธีการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา เจตคติในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว การได้รับบริการสาธารณสุข ทักษะในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว และการได้รับคำแนะนำ สนับสนุนจากบุคคลอื่นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระยะเวลา ในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาของมารดาด้วยนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.835, 0.850, 0.350, 0.662$ และ 0.851 ตามลำดับ) ($p < 0.01$)

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูบุตรของมารดาที่มารับบริการแผนกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา พบว่า มีพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูบุตรของมารดาในระดับพอใช้ นอกจากนี้ปัจจัย

อื่นๆ คือ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูก ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกของมารดาที่มารับบริการแผนกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ

1. ควรมีการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่จัดการอบรม หรือการให้ความรู้ ช่วยเหลือมารดาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้านอื่นๆ การให้กำลังใจ การพูดคุย และการสร้างความมั่นใจให้กับมารดาในการเลี้ยงลูก ควรจัดให้ความรู้กับสามีและญาติ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในการเลี้ยงลูก ให้การสนับสนุนมารดา ยอมรับฟังปัญหา ช่วยจัดเตรียมอาหารและดูแลให้มารดาได้พักผ่อนตามความต้องการ
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูก เช่น ปัจจัยด้านความสามารถ ความรู้สึกรัก และการเห็นคุณค่าในตนเอง เพื่อผลการวิจัยจะได้ครอบคลุมและเข้าถึงปัญหาได้อย่างทั่วถึงมากขึ้น
3. ควรเลือกกลุ่มตัวอย่างในหลายๆ โรงพยาบาล เพื่อที่จะได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีความแตกต่างกัน ทั้งด้านอาชีพ ศาสนา สังคมประเพณีและวัฒนธรรม เพื่อที่จะได้ผลการวิจัยที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กองสถิติสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข. (2557). สถิติสาธารณสุข พ.ศ. 2557. Retrieved March 19, 2015, from <http://rh.anamai.moph.go.th/static.htm>
- ปริญ ญาณาวารี. (2545). อิทธิพลของสัมพันธภาพในชีวิตสมรส ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับและประวัติการแยกห่างจากบุคคลสำคัญในชีวิต ที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลครรภ์ และแนวโน้มของพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของมารดา. สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยาและแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิมลวรรณ ตรียะโชติ. (2546). ผลของการพยาบาลระบบสนับสนุนและให้ความรู้ต่อความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาครรภ์แรกหลังคลอด. วิทยานิพนธ์ พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาล.
- ฟิลเรีย ชิสวี อุตามิ. (2557). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวของมารดาหลังคลอดที่มีทารกอายุ 6 เดือน. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตรบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มัทนา สารสุทธกุล. (2554). ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษา เพื่อส่งเสริมส่งพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอด ในโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 1 กรุงเทพฯ ,บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิริธร พลายชุมและคณะ. (2555). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระยะเวลาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาของมารดาวัยรุ่น, พยาบาลสารปีที่ 39 (ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน พ.ศ. 2555)